

Hørings svar

Forslag til endringer i gjeldsordningsloven og livsoppholdsforskriften

Privat svar fra gjeldsrådgiverne:

Line Midtun Thomas
Anita Ommedal
Gerd Karlsen
Anne Grethe Lavik
Elly Ivarna Østebø
Malin Roseanne Espejo
Monica Secci
Elise Lorgen Johnsen
Silje Seth Hildestrand

05.januar 2022

KAPITTEL 4

Vi støtter at det også tas hensyn til søknadstidspunkt når gjeldsforhandlinger åpnes (spesielt ved lang saksbehandlingstid). Dette er en problematikk i mange saker.

Alternativ 1:

- *Vi er positiv til mer skjønnsmessig vurdering enn i dag og anbefaler alternativ 1*

Alternativ 2:

- Det bør fortsatt være en 2-års regel. 1 år er for kort tid for atferdsendring, selv med sosialfaglig bistand. Disse 2 årene er ikke ventetid, men et tidsrom der det er mulig å jobbe med kunnskap, atferd og pengebruk.

Alternativ 3:

- Gjeldsrådgiverne anslår at alternativ 1 med skjønnsmessig vurdering dekker dette.

KAPITTEL 5

Gjeldsrådgiverne støtter forslag til ny lovendring der det kan kreves egenforsøk i enkle og oversiktlige saker.

KAPITTEL 6

Vi er enige i forslag om at krav bortfaller dersom det ikke er anmeldt innen fristen.

KAPITTEL 7

Gjeldsrådgiverne er enig i at det skal være større rom for en annen gangs gjeldsordning. Viktig at tingrettene er mer samkjørte. Rettspraksis er for ulike i dag. *Alternativ til forslag 1 der praksisen generelt mykes opp vil være anbefalt.*

KAPITTEL 9

Vi stiller oss positive til at flere får langvarig oppfølging under en gjeldsordning for å øke gjennomføringsevnen.

Ressursbruk:

Vi presiserer likevel at dette kan medføre mye arbeid for sosialtjenesten å gjennomgå alle som får innvilget gjeldsordning. Vi anslår at det vil være flere med behov for oppfølging fra gjeldsrådgiver enn de som i dag har kontakt.

Det er sterkt overvurdert hvor mye tid kommunen vil spare på å ikke skrive egenforsøk. Dette er utsending av ett brev til alle kreditorer og innlogging på div.

nettsider. Det er også undervurdert hvor mye tid gjeldsrådgiver bruker til råd og veiledning for å få frem en atferdsendring. Endringer i gjeldsordningen, forvaltningskonto/egne kontoer, motivasjon, diagnoser og samarbeid med andre instanser legger en stor arbeids- og kunnskapsforventning til gjeldsrådgiverne.

En slik omlegging av arbeidsoppgaver vil kreve mer opplæring og økt kompetanse. Sosialfaglig arbeid med generell adferdsforståelse og budsjett uten "større" økonomiske utfordringer vil ligge på nivå 2 på økonomisk rådgivning. Det betyr at dette kommer under saksbehandler sitt ansvar. Saksbehandlere i NAV har varierende kompetanse på dette. Ekspertkurs i økonomisk rådgivning og flere samlinger er forbehold økonomiske rådgivere. Vi stiller spørsmål med hvem som skal ha ansvar for opplæring av saksbehandlere i oppfølging av en gjeldsordning. Det er usikkert om gjeldsrådgiverne alene kan tilby en slik omfattende oppfølging til så mange. Dette kan føre til store forskjeller i veiledningen.

Presisering av sosialfaglig oppfølging:

Vi ønsker en presisering av hva som ligger i "skal" begrepet.

Det er ulikt hvordan oppfølging fra gjeldsrådgiver defineres. Her er noen eksempler:

- En timeinnkalling (som skyldner valgfritt kan møte på)
- Åpen telefonlinje for å stille spørsmål og få hjelp underveis
- Digital oppfølging (se NAV foreldrepenger på Facebook)
- Jevnlige individuelle timeavtaler
- Fellesundervisning et gitt antall ganger i året
- Forvaltningskonto
  - Forvaltningskonto er frivillig og skyldner må selv ønske å ha det.
  - Vi presiserer her at forvaltningskonto ikke er en lovpålagt tjeneste og NAV kontoret må ikke opprette dette.
  - Forvaltningskonto vil ikke føre til at skyldner endrer sin økonomiske atferd i ettertid.
  - Gjeldsrådgiver pleier i slike tilfeller i dag, anbefale og bistå bruker i å søke verge der det er en rettighet. Ikke alle som har gjeldsproblemer vil ha rettigheter til verge.

Vi stiller spørsmål om hva som kreves av gjeldsrådgivers oppfølging av skyldner på gjeldsordning.

Det er også usikkerhet knyttet til gjeldsrådgivers ansvar for at gjeldsordningen fullføres. Vi kan f.eks. ikke overprøve brukers misligholdelse dersom denne ønsker det.

Hva er konsekvenser for sosialtjenesten dersom bruker ikke opplever å bli fulgt opp eller dersom gjeldsrådgiver tar feil vurderinger?

Sosialfaglig oppfølging etter gjeldsordning er innvilget:

Den sosialfaglige oppfølgingen fra gjeldsrådgiverne blir i dag gitt hovedsakelig før en gjeldsordning startes. Dette mener vi har mange fordeler.

Sosialfaglig gjør alltid gjeldsrådgiver en vurdering om bruker er klar for gjeldsordning. I flere tilfeller vil gjeldsrådgiver fraråde søknad om gjeldsordning frem til situasjonen har endret seg slik at sannsynligheten for at gjeldsordningen blir gjennomført, øker.

Dersom sosialtjenesten skal få dette ansvaret, bør skyldner få gjeldsrådgivning før søknad og det må legges til grunn i søknad om den sosialfaglige vurderingen tilsier at bruker er i stand til å gjennomføre en gjeldsordning.

Vi er usikker på om det er overvurdert hvor stor atferdsendring sosialtjenesten har mulighet til å få til. Det har liten hensikt i å gi omfattende hjelp, som en forvaltningskonto, til skyldner under gjeldsordningen. Skyldner har da i utgangspunktet ikke fått noe læring under gjeldsordningen, og det er høy sannsynlighet for at personen tar opp ny gjeld. Ved tvang/vilkår vil det være spesielt utfordrende, og i mange tilfeller ikke mulig, å motivere til endring.

Kommentarer til alternativene:

Alternativ 1: Namsmannens undersøkelsesplikt

Å sette vilkår om at de skal til økonomisk rådgiver betyr altså innkalling til en samtale og ikke sosialfaglig oppfølging. Resterende oppfølging er frivillig etter sosialtjenesteloven § 17. Et relevant moment er at det i dag er ventetid på timeavtaler til gjeldsrådgiver på ca. 2 måneder.

Husbanken har i noen tilfeller stilt vilkår om å søke økonomisk rådgivning før innvilgelse av boliglån. Det har i noen tilfeller endt opp med at bruker er aggressiv mot sosialtjenesten fordi denne må ha vedtak på økonomisk rådgivning så snart som mulig for å få i stand avtalen. Det er også vår erfaring at bruker ikke møter videre så snart lånet er utbetalt.

Alternativ 2: NAV tar en vurdering av alle som søker gjeldsordning

Dette vil være tidkrevende for gjeldsrådgivningstjenesten. Det er ikke alle som ønsker å bli registrert i sosialtjenestens system. Vi stiller spørsmål til personvern. Det må regnes tidsbruk på minimum 2-3 timer per søker, selv om det ikke fører til videre oppfølging.

Det er vanskelig for oss å velge alternativ 1 eller 2. Alternativ 1 byr på utfordringer med tanke på tvang og vilkår og det er sent å starte sosialfaglig arbeid etter gjeldsordning er innvilget. Alternativ 2 vil føre til ytterligere ressursbruk og vi er usikker på hvilke andre oppgaver det skal tas fra.

KAPITTEL 10:

1. Ungdomssats støttes.
2. Vi er positivt innstilt til å avsette 500 kr til sparing dersom det er dynamisk betaling og de *ikke* får beholde ekstra utbetalinger i jun/des. Dersom de får beholde ekstra i jun/des og får en statisk nedbetalingsplan, er det ikke et behov for 500kr ekstra til sparing. Det bør vurderes om livsoppholdet skal økes og spesifisering av at sparing til uforutsette utgifter er inkl. i livsoppholdet.
3. Gjeldsrådgiverne er negativ til at helse, strøm, oppvarming og transport skal holdes utenfor livsopphold. Det vil være langt mer gunstig å sette opp individuelle budsjetter med de satsene som foreligger.
4. Inndeling av utgiftskomponenter er vi negativt innstilt til. Det vil kun føre til forvirring og konflikt med tanke på hva bruker selv individuelt bruker på de ulike postene.
5. Vi vurderer at det er urimelig at ektefelle skal være skadelidende for den andres ektefelles gjeldsbyrde.
6. Gjeldsrådgiverne anbefaler at skyldner skal kunne beholde ekstra utbetalinger i juni og desember. Dette begrunnes spesielt med barneperspektivet. Det er vanskelig å differensiere, men barneperspektivet for både foreldre og besteforeldre er tungtveiende. Midlene er marginale og det er et større økonomisk behov i ferietid og jul. Det bør muligens vurderes om det skal være maksbeløp for utbetaling de kan beholde. Et fåtall er i full jobb med høye inntekter. Dersom familier hadde fått aktivitetskort og gratis klær (ungnorge) slik som sosialtjenestemottakere i Bergen får, hadde det vært en noe annen vurdering.

KAPITTEL 12

Vi poengterer at det kun brukes dynamiske betalingsavtaler for våre skyldnere. Loven bør strammes ytterligere inn slik at det kun unntaksvis brukes dynamiske betalingsplaner.

Dynamisk betalingsavtale er allerede strengt, men de fleste får dette likevel. Dynamisk betalingsavtale er ikke noe som er mulig for sosialtjenesten å følge opp på grunn av kunnskap og ressurser.

KAPITTEL 13

Vi er negativt innstilt til at næringsdrivende skal få kortere gjeldsordningsperiode med begrunnelse i at de var næringsdrivende. Dette vurderer vi at i de fleste tilfeller vil virke mot sin hensikt. Det er stor fare for gjentakelse og behov for ny gjeldsordning.

Konkurser som ikke kan bebreides skyldner, bør inngå i skjønnsvurderingen med tanke på redusert tid.

KAPITTEL 14

Forslag om at gjeldsordning normalt skal være 5 år, men at det skal tas sosiale hensyn ved vurdering av kortere gjeldsordningsperiode. Sosiale hensyn blir for vagt definert til at vi kan ta en vurdering av behovet for denne vurderingen. Det kan føre til lokale forskjeller. Vi gjeldsrådgivere vil poengtere at det i de fleste tilfeller med store økonomiske problemer, vil være sosiale utfordringer.

Gjeldsrådgiverne er negativ til endringer som forkorter mulighetene til gjeldsordningsperioden. *Vi ønsker å opprettholde dagens ordning.* Dette fordi atferdsendring tar mange år og en forlengelse kan hjelpe skyldner slik at denne blir i stand til å forbedre sin situasjon.

KAPITTEL 15

Gjeldsrådgiverne stiller spørsmål til at namsmannen er rette instans for å gjennomføre akkordoppgjør. Dette i lys av lang saksbehandlingstid. Vi tror akkordoppgjør som gjeldsrådgivere bistår med vil dekke dette behovet. Namsmannen vil i noen tilfeller ha større gjennomslagskraft hos kreditor. Samtidig vil skyldner ikke få den sosialfaglige oppfølgingen. Det er uheldig dersom skyldner bruker sin ene sjanse til gjeldsordning og dersom familiens økonomi unødvendig blir innblandet i skyldners gjeld.

Det er noe dissens i gruppen. Livssituasjonen kan bedres raskt med å bli kvitt gjelden og i noen tilfeller kan bruker raskt endre atferd. Det er usikkert hvor mange dette kan gjelde for. Erfaringsmessig er opprettelse av gjeld er et gjentakende problem.

KAPITTEL 16

Gjeldsrådgiverne støtter endringene om saksbehandling som er foreslått.

KAPITTEL 17

Vi har ulike tanker rundt etterperioden

- etterperioden kan muligens forkortes til ett år.
- det bør tas hensyn til stress og usikkerhet som etterperioden medfører når skyldner har klart den krevende prosessen med å gjennomføre en gjeldsordning.
- Beløp som skal innrapporteres kan eventuelt økes betraktelig slik at det i de færreste tilfeller blir aktuelt.

KAPITTEL 18

Departementet har presisert at endringene vil føre til økt ressursbruk hos NAV. Dette er gjeldsrådgiverne i NAV enig i. Det vil også føre til økt behov for kompetanse på området.

Gjeldsrådgiverne i Bergen leser dette forslaget som en stor omlegging av vår arbeidsmetodikk og ressursbruk. Det er overvurdert hvor mye tid vi bruker på egenforsøk og det er undervurdert hvor omfattende det er å følge opp skyldnere i en gjeldsordningsperiode. Lovforslaget vil medføre lengre ventetider og økte utgifter for kommunene.

Dersom denne omleggingen blir innført, må det følge med ressurser og kompetansehevende midler og kurs.

Vi håper departementet vil ta hensyn til dette i vurdering av ny gjeldsordningslov.

Med vennlig hilsen gjeldsrådgiverne:

Line Midtun Thomas

Anita Ommedal

Gerd Karlsen

Anne Grethe Lavik

Elly Ivarna Østebø

Malin Roseanne Espejo

Monica Secci

Elise Lorgen Johnsen

Silje Seth Hildestrand